

Հավելված N 2
ՀՀ կառավարության 2021 թվականի
հուլիսի 12-ի N 1171 -Ն որոշման

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՊԱՐՏՔԻ ԲԵՌԻ ՆՎԱՋԵՑՄԱՆ 2022-2026ԹԹ.
ԾՐԱԳԻՐ**

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ և ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐ	3
2. ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՊԱՐՏՔԻ ՄԻՏՈՒՄՆԵՐԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ	4
3. ԾՐԱԳՐԻ ԱՄՓՈՓ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ	7
4. ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ	12

1. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ և ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐ

ՀՀ կառավարության պարտքի բեռի նվազեցման 2022-2026 թվականների ծրագիրը մշակվել է ՀՀ հարկաբյուջետային կանոնների պահանջ ապահովելու և դրա իրականացմամբ ՀՀ-ում հարկաբյուջետային կայունությունը պահպանելու նպատակով:

Հարկաբյուջետային կանոնների գործող համակարգը ձևավորվել է 2017թ-ի դեկտեմբերի 20-ին ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից ընդունված և 2018թ. հունվարի 27-ից ուժի մեջ մտած «ՀՀ բյուջետային համակարգի մասին» և «Պետական պարտքի մասին» ՀՀ օրենքներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարող օրենքների նախագծերով, և ամբողջականացվել 2018թ-ի օգոստոսի 23-ին՝ ՀՀ կառավարության N 942-Ն որոշմամբ:

Հարկաբյուջետային կանոններն իրենց արտացոլումն են գտել «Բյուջետային համակարգի մասին» ՀՀ օրենքի 21-րդ հոդվածի 8.2, 8.3 և 8.4 մասերում, «Պետական պարտքի մասին» ՀՀ օրենքի 5-րդ հոդվածի 6-րդ և 7-րդ մասերում, ինչպես նաև կառավարության համապատասխան որոշման մեջ: Սույն ծրագրի ներկայացումը բխում է վերոնշյալ իրավական կարգավորումներից, մասնավորապես՝ «Բյուջետային համակարգի մասին» ՀՀ օրենքի 21-րդ հոդվածի 8.4 մասի «բ» կետից և ՀՀ կառավարության 2018թ-ի օգոստոսի 23-ի N 942-Ն որոշումից:

Համակարգի հիմնական կանոններն են.

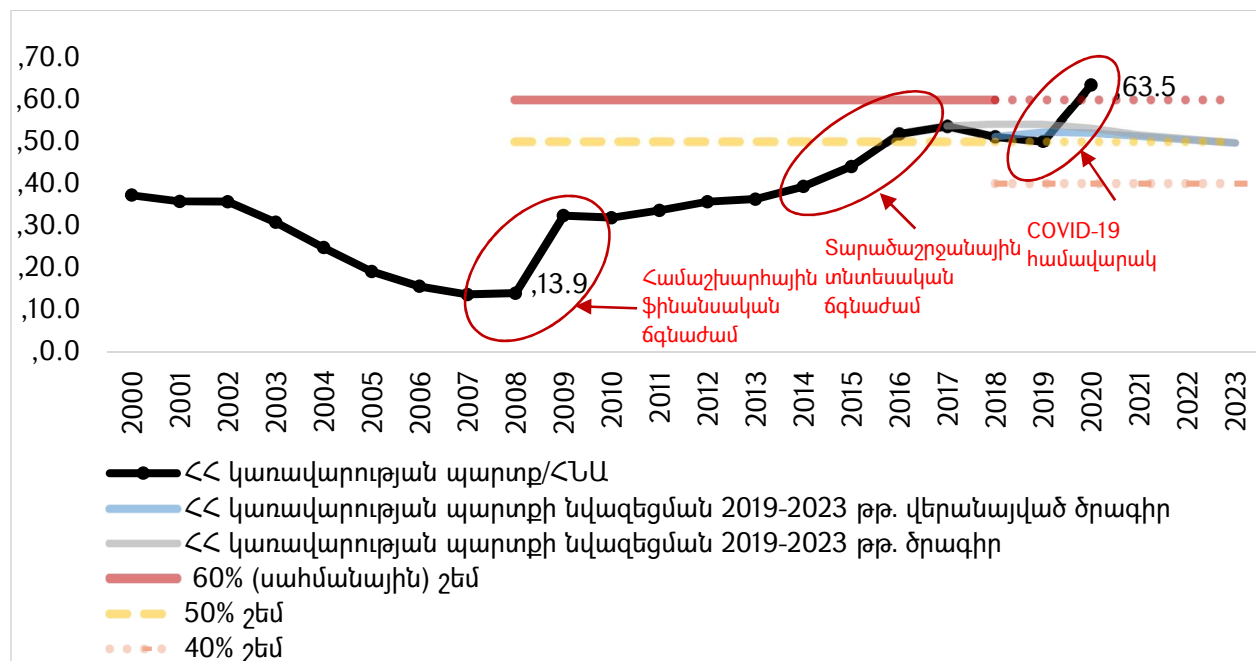
- Երբ կառավարության պարտք/ՀՆԱ հարաբերակցությունը գերազանցում է 40%-ը, կապիտալ ծախսերը չպետք է փոքր լինեն պետական բյուջեի պակասուրդից:
- Կառավարության պարտք/ՀՆԱ 50-60% միջակայքում ընթացիկ առաջնային ծախսերի (ընթացիկ ծախսեր՝ առանց տոկոսավճարների) աճի տեմպը սահմանափակվում է նախորդ 7 տարիների ՀՆԱ-ների միջին աճով, ինչպես նաև հաջորդ տարում կազմվող Պետական միջնաժամկետ ծախսերի ծրագրում Կառավարությունը ներկայացնում է միջոցառումների ծրագիր՝ համախառն ներքին արդյունքի նկատմամբ կառավարության պարտքի մակարդակի կանխատեսվող հետագիծը 5 տարիների ընթացքում 50 տոկոսից նվազեցնելու համար:
- Երբ Կառավարության պարտքը գերազանցում է ՀՆԱ 60%-ը, ընթացիկ առաջնային ծախսերի աճի տեմպը սահմանափակվում է նախորդ 7 տարիների ՀՆԱ-ների միջին աճից 0.5 տոկոսային կետով նվազեցված ցուցանիշով, ընթացիկ ծախսերը սահմանափակվում են հարկերի և տուրքերի մեծությամբ, ինչպես նաև Կառավարությունը Ազգային ժողովի ֆինանսավարկային և բյուջետային ու տնտեսական հարցերի մշտական հանձնաժողովների քննարկմանը ներկայացնում է միջոցառումների ծրագիր՝ ՀՆԱ նկատմամբ կառավարության պարտքի մակարդակի կանխատեսվող հետագիծը 5 տարիների ընթացքում 60 տոկոսից նվազեցնելու համար:

- Ներկայացված սահմանափակումները չեն գործում կառավարության որոշմամբ սահմանված բացառիկ դեպքերում՝ ելնելով խոշորածավալ տարերային և տեխնաձին աղետների, պատերազմական գործողությունների, տնտեսությունը խաղաղ ժամանակաշրջանից պատերազմական ժամանակաշրջանի փոխադրման, տնտեսական ցնցման հանգամանքներով պայմանավորված բացասական տնտեսական զարգացումների առկայությամբ:

2. ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՊԱՐՏՔԻ ՄԻՏՈՒՄՆԵՐԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

2000-2008 թվականների ընթացքում ՀՀ կառավարության պարտք/ՀՆԱ ցուցանիշը զգալիորեն նվազել է, իսկ 2009-2020 թվականներին աճի ընդհանուր միտում ունեցել՝ 2020թ.-ին գրանցելով կուտակային առավելագույն ցուցանիշը:

Գծապատկեր 1. ՀՀ կառավարության պարտքի դինամիկան 2000-2020թթ.¹

Նախաճգնաժամային շրջանում տնտեսական բարձր աճի տեմպերի պայմաններում նվազման միտում դրսևորելուց հետո ՀՀ կառավարության պարտքը ՀՆԱ-ի նկատմամբ կտրուկ աճել է 2009 թ.-ին, երբ համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի՝ ՀՀ մակրոտնտեսական զարգացումների վրա ունեցած բացասական ազդեցություններին հակազդելու համար ՀՀ կառավարությունը վարել է հակապարբերաշրջանային հարկաբյուջետային քաղաքականություն և պետական պակասուրդի հաշվին մեծածավալ լրացուցիչ ֆինանսական միջոցներ ներարկել տնտեսություն: Տնտեսության անկմանը հակազդելու համար կառավարությունն ընդլայնել է թե՛ ամբողջական պահանջարկը՝

¹ Աղբյուրը՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարություն և վիճակագրական կոմիտե:

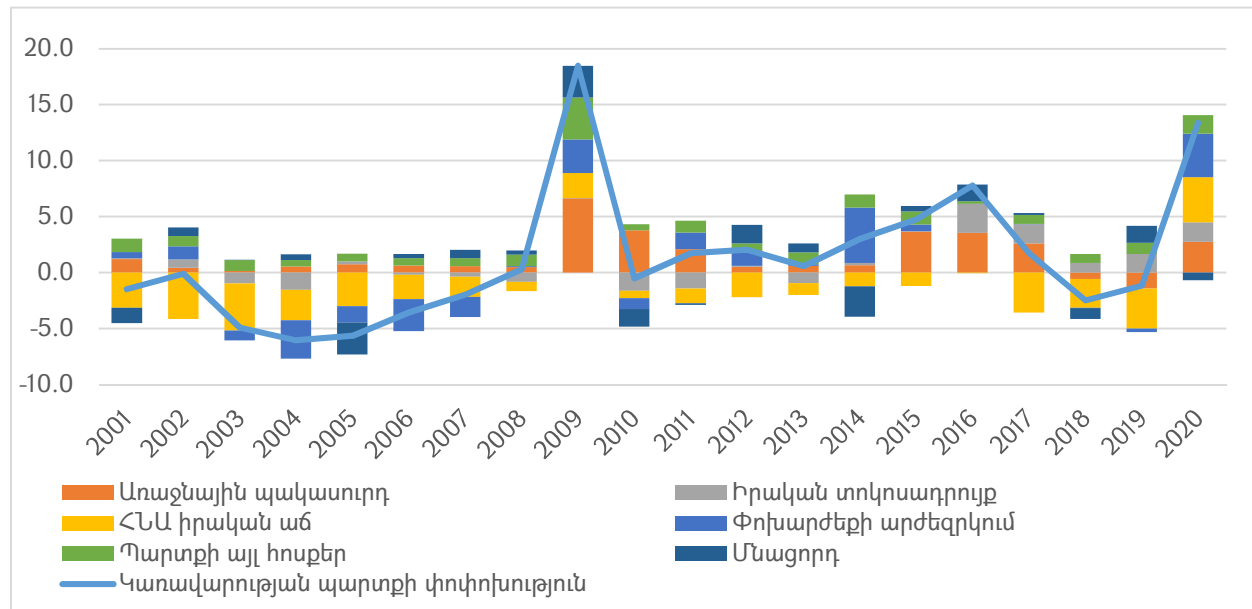
մեծացնելով պետական սպառման և ներդրումների կշիռը ՀՆԱ-ում և թե՛ ամբողջական առաջարկը՝ օժանդակելով տարբեր մակարդակներում գործարարությանը: Այս գործողությունների արդյունքում ՀՀ կառավարության պարտքը 2009թ-ին ավելացել է գրեթե 1.5 մլրդ ԱՄՆ դոլարով՝ հասնելով ՀՆԱ-ի 32.4%-ին 13.9% մակարդակից:

2014-2016թթ կառավարության պարտքի նշանակալի աճի հաջորդ ժամանակահատվածն է եղել, երբ պարտքը 3 տարվա ընթացքում աճել է ՀՆԱ-ի մեջ շուրջ 15.6 տոկոսային կետով՝ պայմանավորված տարածաշրջանային բացասական զարգացումների պայմաններում Հայաստանի տնտեսություն ներթափանցած շոկերին հակապարբերաշրջանային հարկաբյուջետային քաղաքականությամբ արձագանքելու հանգամանքով:

2017-2019 թվականներին տնտեսական աճի վերականգնումը հնարավորություն է տվել ՀՀ կառավարությանը իրականացնել հարկաբյուջետային ճշգրտում: 2017թ.-ին պակասուրդի որոշակի նվազումը դանդաղեցրել է պարտք/ՀՆԱ ցուցանիշի աճը, իսկ 2018 և 2019 թվականներին պակասուրդի էական նվազման պայմաններում պարտք/ՀՆԱ ցուցանիշը նվազել է 3.6%-ային կետով՝ 2019 թվականի վերջին կազմելով 50.1% 2017թ.-ի 53.7% ցուցանիշի դիմաց:

ՀՀ կառավարության պարտքի գործոնային վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ 2009թ.-ի տնտեսական ճգնաժամին հաջորդող ժամանակահատվածում, երբ պարտք/ՀՆԱ հարաբերակցությունը աճի միտում է ունեցել, աճի հիմնական գործոններն են եղել պետական բյուջեի առաջնային պակասուրդը, պետական բյուջեից զուտ վարկավորումը և դոլարի նկատմամբ ՀՀ դրամի արժեզրկումը, իսկ ինչպես հետճգնաժամային, այնպես էլ դիտարկվող ամբողջ ժամանակահատվածի համար պարտքը նվազեցնող հիմնական գործոնը եղել է տնտեսական աճը:

Գծապատկեր 2. ՀՀ կառավարության պարտք առաջացնող գործոնների դինամիկան, % ՀՆԱ-ում²

2009թ. ճգնաժամին արձագանքման հետևանքով՝ պետական բյուջեի առաջնային պակասուրդի աճը ՀՀ կառավարության պարտք/ՀՆԱ-ի աճի հիմնական գործոնն է եղել: Պարտքի աճին նպաստել են նաև տնտեսական խորը անկումը և փոխարժեքի արժեզրկումը:

2014թ-ին արտաքին ցնցումների ազդեցությամբ ՀՀ դրամը կտրուկ արժեզրկվել է, և չնայած դուրարային արտահայտությամբ կառավարության պարտքի նվազմանը, դրամային արտահայտությամբ պարտքն աճել է մոտ 15 տոկոսով, իսկ կառավարության պարտք/ՀՆԱ հարաբերակցությունը՝ 3 տոկոսային կետով՝ գրեթե ամբողջությամբ այդ գործոնով պայմանավորված:

2015-2016թթ. մակրոտնտեսական կայունության ապահովման նպատակով պետական բյուջեի առաջնային պակասուրդը զգալի ավելացվել է, ինչով բացատրվում է ՀՀ կառավարության պարտքի աճի հիմնական մասը: Իսկ 2016 թվականին, բացի առաջնային պակասուրդից, այդ տարվա ընթացքում պարտքի ավելացմանն էականորեն նպաստել է նաև իրական տոկոսադրույքի աճը, և կառավարության պարտքը հասել է ՀՆԱ-ի 51.9 տոկոսին:

2017թ.-ի առաջնային պակասուրդը պահպանվել է, սակայն վերջինին հակազդել է համեմատաբար բարձր տնտեսական աճը, ինչի շնորհիվ պարտքի աճի տեմպը դանդաղել է: 2018 և 2019 թվականներին կառավարությունը ապահովել է առաջնային հավելուրդներ, իսկ տնտեսական աճը շարունակել է հետճգնաժամային հատվածի միջինից բարձր մնալ: Արդյունքում կառավարության պարտք/ՀՆԱ ցուցանիշը նվազել է գրեթե 4%-ային կետով:

² Աղբյուրը՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարության գնահատականներ:

2020 թվականին կորոնավիրուսի համավարակի և Արցախյան պատերազմի շուկերի պայմաններում բյուջեի պակասուրդի ընդլայնումը, արձանագրված տնտեսական անկումը և ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ ՀՀ դրամի արժեզրկումը հանգեցրին պարտք/ՀՆԱ ցուցանիշի 13.4%-ային կետով ավելացմանը, ինչի արդյունքում կառավարության պարտք/ՀՆԱ ցուցանիշը կազմել է 63.5%:

3. ԾՐԱԳՐԻ ԱՄՓՈՓ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

2020թ-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ կառավարության պարտքը գերազանցել է ՀՆԱ 60%-ը՝ կազմելով 63.5%: Հիմք ընդունելով ՀՀ հարկաբյուջետային կանոնների, որոնք ներկայացված են Բաժին 1-ում, սույն ծրագրով նախատեսվում է իրականացնել հարկաբյուջետային կոնսոլիդացիա՝ կառավարության պարտքը մինչև 2026թ. նվազեցնելով ՀՆԱ-ի 60%-ից: Հարկաբյուջետային կոնսոլիդացիայի ապահովմանն ուղղված հարկաբյուջետային շրջանակը, ներառյալ բյուջեի եկամուտների, ծախսերի և մյուս ցուցանիշների կանխատեսումները ներկայացված են Աղյուսակ 1-ում: Ընդ որում, ծրագրի ցուցանիշներից 2021թ-ը ՀՀ ֆինանսների նախարարության սպասումներն են, 2022-2024թթ. ՄԺԾԾ հիմքում ընկած կանխատեսումներն են, իսկ 2025-2026թ. ցուցանիշները՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարության կանխատեսումները:

Մասնավորապես, Ծրագրով նախատեսվում է աստիճանաբար բարելավել եկամուտներ/ՀՆԱ ցուցանիշը՝ հարկային եկամուտների միջոցով: Իսկ ծախսային մասում նախատեսվում է ՀՆԱ-ի մեջ աստիճանաբար ավելացնել երկարաժամկետ տնտեսական աճ ստեղծող կապիտալ ծախսերը և միաժամանակ նվազեցնել ընթացիկ ծախսեր/ՀՆԱ ցուցանիշը:

Աղյուսակ 1. Ծրագրի կանխատեսումների համառոտագիր

ՀՆԱ-ի նկատմամբ %	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Պետական բյուջեի եկամուտներ	23.5	24.0	24.1	24.3	24.8	25.1
Պետական բյուջեի ծախսեր	28.1	26.5	26.1	26.2	26.7	27.0
Ընթացիկ ծախսեր	25.3	22.7	22.4	22.2	21.8	21.4
Կապիտալ ծախսեր	2.9	3.9	3.8	4.0	5.0	5.7
Պետական բյուջեի պակասուրդ	-4.6	-2.5	-2.1	-1.9	-1.9	-1.9
Կառավարության պարտք	62.3	60.5	58.7	56.8	55.2	53.8

Կանխատեսումները և դրանց ճշգրտումները ինչպես 2019-2023թթ պարտքի նվազեցման ծրագրի, ինչպես նաև 2021թ-ի պետական բյուջեի նկատմամբ ներկայացված են

Ներգիր 1-ում: Մասնավորապես, համեմատությունը ցույց է տալիս, որ 2020թ.-ի ճգնաժամից հետո բյուջեի եկամուտների և կապիտալ ծախսերի կանխատեսումները վերանայվել են դեպի ներքև, իսկ ընթացիկ ծախսերի, բյուջեի պակասուրդի և կառավարության պարտքի կանխատեսումները՝ դեպի վեր:

Ներգիր 1				
Հարկաբյուջետային կանխատեսումների համեմատական				
Բյուջեի եկամուտներ		2021	2022	2023
ՄԺԾԾ 2020-2022 (2023թ.-ը՝ պարտքի նվազեցման 2019-2023թթ վերանայված ծրագիր)		24.4	24.7	25.0
Բյուջե 2021		23.6		
ՄԺԾԾ 2022-2024 (2025 և 2026թթ.՝ 2022-2026թթ. պարտքի նվազեցման ծրագիր)		23.5	24.0	24.1
Ճշգրտում դեպի վերև(+)/ներքև(-)	ՄԺԾԾ 2020-2022-ից ՄԺԾԾ 2022-2024	-0.9	-0.7	-0.9
	Բյուջե 2021-ից ՄԺԾԾ 2022-2024	-0.1		
Ընթացիկ ծախսեր				
		2021	2022	2023
ՄԺԾԾ 2020-2022 (2023թ.-ը՝ պարտքի նվազեցման 2019-2023թթ վերանայված ծրագիր)		20.6	20.2	19.9
Բյուջե 2021		25.6		
ՄԺԾԾ 2022-2024 (2025 և 2026թթ.՝ 2022-2026թթ. պարտքի նվազեցման ծրագիր)		25.3	22.7	22.4
Ճշգրտում դեպի վերև(+)/ներքև(-)	ՄԺԾԾ 2020-2022-ից ՄԺԾԾ 2022-2024	4.7	2.5	2.5
	Բյուջե 2021-ից ՄԺԾԾ 2022-2024	-0.3		
Կապիտալ ծախսեր		2021	2022	2023

ՄԺԾԾ 2020-2022 (2023թ.-ը՝ պարտքի նվազեցման 2019-2023թթ վերանայված ծրագիր)		6.0	6.7	7.4
Բյուջե 2021		3.4		
ՄԺԾԾ 2022-2024 (2025 և 2026թթ.՝ 2022-2026թթ. պարտքի նվազեցման ծրագիր)		2.9	3.9	3.8
Ճշգրտում դեպի վերև(+)/ներքև(-)	ՄԺԾԾ 2020-2022-ից ՄԺԾԾ 2022-2024	-3.1	-2.8	-3.6
	Բյուջե 2021-ից ՄԺԾԾ 2022-2024	-0.5		
Պակասուրդ		2021	2022	2023
ՄԺԾԾ 2020-2022 (2023թ.-ը՝ պարտքի նվազեցման 2019-2023թթ վերանայված ծրագիր)		-2.2	-2.2	-2.2
Բյուջե 2021		-5.3		
ՄԺԾԾ 2022-2024 (2025 և 2026թթ.՝ 2022-2026թթ. պարտքի նվազեցման ծրագիր)		-4.6	-2.5	-2.1
Ճշգրտում դեպի վերև(+)/ներքև(-)	ՄԺԾԾ 2020-2022-ից ՄԺԾԾ 2022-2024	-2.4	-0.3	0.1
	Բյուջե 2021-ից ՄԺԾԾ 2022-2024	0.7		
Կառավարության պարտք		2021	2022	2023
ՄԺԾԾ 2020-2022 (2023թ.-ը՝ պարտքի նվազեցման 2019-2023թթ վերանայված ծրագիր)		51.3	50.5	49.7
Բյուջե 2021		61.5		
ՄԺԾԾ 2022-2024 (2025 և 2026թթ.՝ 2022-2026թթ. պարտքի նվազեցման ծրագիր)		62.3	60.5	58.7

Ճշգրտում դեպի վերև(+)/ներքև(-)	ՄԺԾԾ 2020-2022-ից ՄԺԾԾ 2022-2024	11.0	10.0	9.0
	Բյուջե 2021-ից ՄԺԾԾ 2022-2024	0.8		

Չնայած այս ծրագիրը հենվում է մակրոտնտեսական կայունության համար կառավարելի ռիսկեր պարունակող 2022-2024թթ. ՄԺԾԾ կանխատեսումների վրա՝ կարևոր է նաև ներկայացնել, թե ՀՀ կառավարության պարտքի բեռը ինչպիսի հետագիծ կունենա ՀՀ կառավարության՝ միջնաժամկետում միջինում 7% տնտեսական աճի թիրախի և դրա ապահովմանն ուղղված մշակվելիք ծրագրերի և միջոցառումների իրագործման արդյունքում: Այսպես, թիրախային (2022-26 թթ. միջինում 7%) տնտեսական աճի սցենարի պայմաններում ՀՆԱ 60%-ի սահմանային շեմից կառավարության պարտքի նվազումը կրկին տեղի է ունենում 2023 թ.-ին, իսկ 2026 թ.-ին պարտքը հասնում է 52.1%-ի՝ Պարտքի բեռի նվազեցման 2022-26 թթ. ծրագրով նախանշված ցուցանիշից ցածր 1.7%-ային կետով: Սակայն Թիրախային տնտեսական աճի սցենարի պայմաններում պարտքի նվազեցումը տեղի է ունենում ավելի բարձր ընթացիկ և կապիտալ ծախսերի մակարդակների պայմաններում, ինչը հնարավորություն է տալիս հարկաբյուջետային կայունության ապահովմանը զուգահեռ առավել մեծ ռեսուրսների առկայություն պետության կարճաժամկետ և երկարաժամկետ հիմնախնդիրների լուծման տեսակետից³:

Ծրագրի ռիսկերը

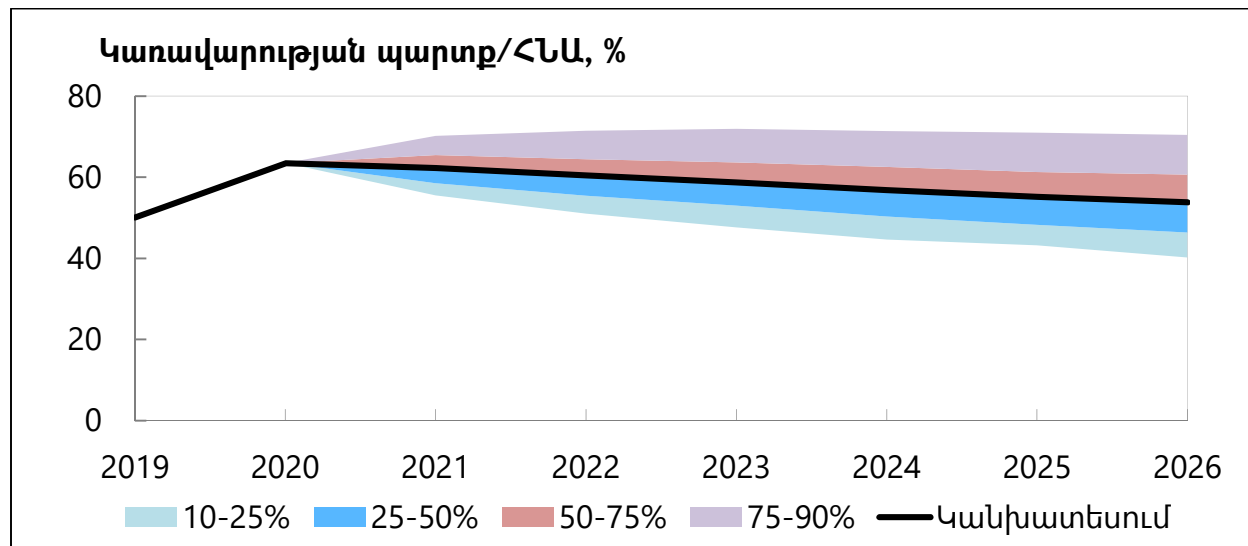
Կառավարության պարտք/ՀՆԱ ցուցանիշի ամենահավանական հետագիծը և կանխատեսումների շուրջ անորոշությունը պատկերավոր ներկայացնելու համար կառուցվել է կանխատեսումների հավանականային բաշխման գրաֆիկ (fan chart): Գրաֆիկը կառուցվել է ՀՀ կառավարության պարտքի վրա ազդեցություն ունեցող համապատասխան մակրոտնտեսական փոփոխականների (բյուջեի առաջնային պակասուրդ, տնտեսական աճ, պարտքի իրական տոկոսադրույք, իրական փոխարժեք) վրա ցուցանիշների պատմական էվոլյուցիայից արդյեկտված շոկերի սիմուլյացիաներով, և ցույց է տալիս կանխատեսվող ժամանակահատվածում պարտք/ՀՆԱ հարաբերակցության որոշակի միջակայքերում գտնվելու հավանականությունները: Կառավարության պարտք/ՀՆԱ ցուցանիշի հավանական հետագծերը կառուցվել են՝ հաշվի առնելով նշված փոփոխականների պատմական ժամանակային շարքերի վիճակագրական հատկությունները

³ Թիրախային տնտեսական աճի մակրոտնտեսական սցենարի նկարագրությանը, դրա ապահովման պայմաններին և հարկաբյուջետային սցենարին կարելի է ծանոթանալ 2022-2024 թթ. ՄԺԾԾ փաստաթղթի «1.3.1. Թիրախային (բարձր) տնտեսական աճի սցենար» ենթաբաժնում:

և փոխադարձ կապերը, ինչպես նաև վերջիններիս կանխատեսումները⁴:

Ատորն պատկերված հավանականությունների բաշխման գրաֆիկը ցույց է տալիս Ծրագրի վերանայված սցենարի՝ մինչև 2026թ-ը Կառավարության պարտք/ՀՆԱ հարաբերակցության նվազեցման ռիսկերը:

Գծապատկեր 3. ՀՀ կառավարության պարտքի կանխատեսումների հավանականային բաշխման գրաֆիկը (Fan Chart)⁵

Համաձայն իրականացված սիմուլյացիաների, 10%-ից 90% հավանականային միջակայքում ՀՀ կառավարության պարտք/ՀՆԱ ցուցանիշը 2026թ-ին կգտնվի 40%-ից 70% միջակայքում, իսկ 25%-ից 75% հավանականային միջակայքում՝ 46%-ից 61%: Գրեթե 70% հավանականությամբ ՀՀ կառավարության պարտքը 2026թ-ին չի գերազանցի ՀՆԱ 60%-ը:

Հավանականությունների բաշխմանը կարելի է ծանոթանալ նաև ներքոհիշյալ աղյուսակում:

Աղյուսակ 2. Կառավարության պարտք/ՀՆԱ հետագծի հավանականային բաշխումը

Հավանականային միջակայքը	Տրված հավանականային միջակայքում կառավարության պարտք/ՀՆԱ առավելագույն մակարդակը					
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
10-25%	55	50	45	40	35	30
25-50%	60	55	50	45	40	35
50-75%	65	60	55	50	45	40
75-90%	70	65	60	55	50	45

⁴ Գրաֆիկը կառուցված մեթոդաբանության վերաբերյալ առավել մանրամասն տե՛ս ԱՄՀ կողմից հրապարակված «Staff Guidance Note For Public Debt Sustainability Analysis In Market-Access Countries» (2013) փաստաթղթում, հետևյալ հղմամբ՝ <https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2013/050913.pdf>:

⁵ Աղբյուրը՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարության գնահատականներ:

Մինչև 10%	56%	51%	48%	45%	43%	40%
10%-25%	59%	55%	53%	50%	48%	46%
25%-50%	62%	61%	59%	57%	55%	54%
50%-75%	65%	64%	64%	63%	61%	61%
75%-90%	70%	71%	72%	71%	71%	70%

Ծրագրի ռիսկերի ուսումնասիրությունը կառավարության պարտքը ձևավորող գործոնների պատմական միտումների հիման վրա ցույց տվեց, որ ծրագրված սցենարը ռիսկեր է պարունակում պարտքի թիրախային ցուցանիշի ապահովման տեսանկյունից: Այդ ռիսկերը նվազեցնելու համար ՀՀ կառավարությունը ներկայացնում է կանխատեսվող ժամանակահատվածի համար ծրագրված միջոցառումները, որոնք վերաբերում են պետական բյուջեի եկամուտների ձևավորմանը, ծախսերի իրականացմանը և պետական բյուջեի պակասուրդի ֆինանսավորմանը: Ներկայացվող միջոցառումները միտված են մի կողմից կանխատեսվող հորիզոնում կառավարության պարտք/ՀՆԱ ցուցանիշի թիրախային ցուցանիշի ապահովմանը, մյուս կողմից՝ երկարաժամկետ տնտեսական աճին և հարկաբյուջետային կայունության ամրապնդմանը՝ ապահովելու պարտքի կայունությունը երկարաժամկետ հատվածում:

4. ԾՐԱԳՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ

Ծրագրի հիմքում ընկած կանխատեսումների սցենարին համահունչ ստորև ներկայացվում են Ծրագրի հիմնական միջոցառումների ուղղությունները:

4.1. Պետական բյուջեի եկամուտներ

ՀՀ կառավարությունը կառավարության պարտքի բեռի նվազեցման Ծրագրի իրագործման նպատակով ծրագրում է իրականացնել պետական բյուջեի եկամուտների քաղաքականության միջոցառումներ, որոնք ներառում են հարկային օրենսդրությունը և հարկային վարչարարությունը: Հարկային օրենսդրության միջոցառումները ներառում են եկամտային հարկի դրույքաչափի աստիճանական նվազում՝ տարեկան 1.0 տոկոսային կետով մինչև 2023 թվականը, ինչպես նաև ակցիզային հարկերի բեռի բարձրացումը: Առաջին միջոցառման (նախկինում շահութահարկի դրույքաչափի նվազեցման հետ միասին) նպատակը արտահանելի հատվածի և երկարաժամկետ տնտեսական աճի խթանումն է, իսկ երկրորդինը՝ տնտեսության վրա նվազագույն խեղաթյուրող ազդեցություններով լրացուցիչ հարկային եկամուտների գեներացումը, որոնք հեռանկարում թույլ կտան նվազեցնել պարտք/ՀՆԱ հարաբերակցությունը: Հարկային օրենսդրության միջոցառումների զուտ ազդեցությունը հարկային եկամուտների վրա դրական է գնահատվում 2022 թվականին և բացասական՝ 2023 թվականին: Վերջինս փոխհատուցվում է հարկային վարչարարության

միջոցառումների իրականացմամբ: Ավելին՝ ծրագրված հարկային վարչարարության միջոցառումները թույլ կտան միաժամանակ արձանագրել հարկերի և տուրքերի շարունակական բարելավում ՀՆԱ նկատմամբ՝ հնարավորություն տալով պարտքի երկարաժամկետ կայունությանը նպաստելուն զուգահեռ սահմանված ժամանակահատվածում հասնել կառավարության պարտք/ՀՆԱ թիրախային ցուցանիշին:

Աղյուսակ 2. Հարկային եկամուտների գծով իրականացվող միջոցառումներն ըստ ուղղությունների

	2022	2023	2024	2025	2026	Ընդամենը ավելացում, %-ային կետ
Բյուջեի եկամուտների ավելացում, %-ային կետ ՀՆԱ-ում	0.52	0.04	0.25	0.51	0.30	1.62
Հարկերի և տուրքերի ավելացում, %-ային կետ ՀՆԱ-ում	0.51	0.23	0.46	0.30	0.30	1.80
Հարկային օրենսդրություն, %- ային կետ ՀՆԱ-ում	0.11	(0.20)	-	-	-	(0.09)
Հարկային վարչարարություն, %-ային կետ ՀՆԱ- ում	0.40	0.43	0.46	0.30	0.30	1.89

4.2. Պետական բյուջեի ծախսեր

ՀՀ կառավարությունը պարտքի բեռի նվազեցման ծրագրի իրականացման համար ծրագրում է 2022-2026թթ նվազեցնել պետական բյուջեի ծախսերի տեսակարար կշիռը ՀՆԱ-ում՝ գումարային առումով 1.1 տոկոսի չափով: Ծախսերի նվազեցումը նախատեսվում է իրականացնել հարկաբյուջետային կանոններին համահունչ ընթացիկ ծախսերի գծով նվազեցման միջոցով, որոնց կշիռը ՀՆԱ-ում կնվազի շուրջ 3.9 տոկոսային կետով մինչև 2026 թվականը: Միաժամանակ, նախատեսվում է ընթացիկ ծախսերի կշռի նվազեցմանը զուգահեռ մեծացնել տնտեսության երկարաժամկետ աճին նպաստող կապիտալ ծախսերի կշիռը՝ մինչև 2026 թվականը հասցնելով դրանք ՀՆԱ-ի 5.7%-ին (ընդհանուր առմամբ բարձրացնելով ՀՆԱ-ի 2.8 տոկոսային կետի չափով 2021թ.-ի համեմատ), ինչը հնարավորություն կտա տնտեսական աճի արագացման շնորհիվ նվազեցնել կառավարության պարտք/ՀՆԱ հարաբերակցությունը:

Աղյուսակ 3. Ընթացիկ և կապիտալ ծախսերի ծրագրված ուղղությունները

	2022	2023	2024	2025	2026	Ընդհանուր նվազեցում, %-ային կետ ՀՆԱ-ում
Պետական բյուջեի ծախսերի կրճատում, %-ային կետ ՀՆԱ-ում	1.6	0.4	0.0	-0.6	-0.3	1.1
ընթացիկ ծախսերի գծով	2.6	0.3	0.2	0.4	0.4	3.9
կապիտալ ծախսերի գծով	-1.0	0.1	-0.2	-1.0	-0.7	-2.8

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ
ՂԵԿԱՎԱՐ

Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ